

הכנסת

הלשכה המשפטית

תחום חקיקה
ומחקר משפטי

הסדרי חקיקה הנוגעים להנקה בציבור

– סקירה משווה –

כתיבה: עו"ד יעל טייב

אישור: עו"ד הודיה קין, ממונה בכירה (חקיקה ומחקר משפטי)

כ"ז בשבט התשע"ד

28 בינואר 2014

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

סקירה משפטית

מסמך זה הוא סקירה משפטית משווה ואינו חוות דעת משפטית

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת עליזה לביא, יושבת-ראש הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, ומובאת בו סקירה משווה של הסדרי החקיקה במדינות בעולם בנוגע להנקה **בציבור**. כמו כן ייסקר במסמך קיומם של הסדרי חקיקה המחייבים **הקמה של חדרי הנקה במקומות ציבוריים**.

במסמך נסקרים הסדרי חקיקה ומדיניות בנושא הנקה בציבור בכמה מדינות: **ארה"ב (ברמה הפדרלית והמדינתית), בריטניה, סקוטלנד, אוסטרליה (ברמה הפדרלית ובמדינות ובטריטוריות), קנדה (בשלושה ממחוזותיה), ניו-זילנד והאיחוד האירופי**. יצוין כי לא נמצאה חקיקה בנושא במדינות אחרות באיחוד האירופי, אף שהאיחוד נוקט מדיניות מוצהרת של עידוד ההנקה.

בישראל אין הסדר חקיקתי בנושא הזכות להניק בציבור. לאחרונה הוגשה הצעת חוק המבקשת לקבוע שלנשים יש זכות להניק את תינוקן במרחב הציבורי ללא התנכלות או הטרדה, על-ידי איסור להפריע לאישה המניקה בציבור, למנוע ממנה להניק בציבור או לדרוש ממנה לעזוב את המקום הציבורי שבו היא מניקה.¹

הממצאים העיקריים העולים בסקירה:

- ארגוני בריאות וזכויות אדם בין-לאומיים רבים מייחסים חשיבות להנקה ורואים בה הדרך הטבעית והיעילה למלא את צורכי התינוק. בעקבות מחקרים בנושא גברה המודעות לחשיבות ההנקה, וכיום יש מגמה של עידוד הנקה, תמיכה בה וקידומה, אשר באה לידי ביטוי בשיח הציבורי והמשפטי בנושא ובחקיקה המסדירה תחומים הקשורים בהנקה.
- עם זאת, ההנקה במרחב הציבורי נותרה שנויה במחלוקת. מחד גיסא יש הטוענים כי לאישה יש זכות להניק בדרך הטבעית ביותר ויש לאפשר הנקה בציבור כנורמה חברתית כדי שלא לגרום להדרתן של נשים מניקות מהמרחב הציבורי. מאידך גיסא יש הטוענים כי יש בהנקה בפומבי משום פגיעה ברגשות הציבור, ועל נשים לממש את הזכות להניק באופן פרטי או דיסקרטי. על אף הביקורת בנושא, בעשור האחרון יש מגמה של התרחבות החקיקה הנוגעת לזכותן של נשים להניק בציבור, והיא ניכרת בעיקר במדינות ארה"ב הנסקרות להלן.
- בקרב המדינות שנסקרו במסמך נמצאה חקיקה המסדירה את הזכות להניק בציבור בארה"ב, בבריטניה, בסקוטלנד ובאוסטרליה. מסקירת החקיקה במדינות אלו עולה כי יש הבדלים ביניהן באופי ההסדרה של הזכות להניק בציבור.
- בארה"ב, ברמה הפדרלית וב-46 ממדינותיה, וכן בסקוטלנד, יש חקיקה הקובעת זכות פוזיטיבית להניק בציבור; האכסניה (כלומר תחום המשפט) של אותו הסדר שונה בכל מדינה: לעתים הזכות להניק בציבור מוסדרת בחקיקה בתחום המשפט הציבורי המעגנת זכויות אזרחיות (ניו-יורק),

¹ הצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (תיקון – איסור הפרעה להנקה בציבור), התשע"ד-2013, פ/19/1999, של חברות הכנסת תמר זנדברג, זהבה גלאון, מיכל רוזין, עליזה לביא ויפעת קריב, הונחה על שולחן הכנסת ב-23 בדצמבר 2013. בדברי ההסבר להצעת החוק נאמר כי בשנים האחרונות גוברת המודעות ליתרונות הבריאותיים של ההנקה בעולם ובישראל ונשים רבות בוחרות להניק את תינוקן בתקופת חייו הראשונה. לכן, יש להגן על האימהות הבוחרות לעשות פעולה טבעית זו מפני התנכלות, הטרדה ומניעת הצורך הבסיסי של הזנת התינוק.

לעתים בחקיקה בתחום הבריאות (ניו-ג'רזי) או זכויות הילד (דלוור) ולעתים בחוקים ייעודיים העוסקים בהנקה (פנסילבניה וסקוטלנד).

- יצוין כי בחלק מהמדינות האלה, נוסף על העיגון הפוזיטיבי של הזכות להניק בציבור בחוק יש הוראות חוק המקנות הגנה לזכות זו:

- הוראות המחריגות את ההנקה מהגדרת עבירות מין כמו חשיפה מגונה (Indecent Exposure) והתערטלות בפומבי. לעתים ההחרגה נכללת בחוק הפלילי האוסר חשיפה מגונה (ניו-יורק) ולעתים היא נכללת בהוראת החוק הקובעת את הזכות להניק בציבור (פנסילבניה);

- הוראות שלפיהן מניעה או הגבלה של זכות האישה להניק בציבור הן בגדר אפליה (ווישינגטון);

- הוראות הקובעות שאפשר להטיל קנס בגין הפרת הוראות החוק הקובעות את חירותה של האישה להניק בציבור (ניו-ג'רזי);

- הוראות שלפיהן אל לרשויות מקומיות להגביל או לאסור הנקה בציבור בתחומן (טנסי).

- בבריטניה ובאוסטרליה אין חוקים המקנים לנשים במפורש זכות להניק בציבור. עם זאת, כמו בכמה ממדינות ארה"ב, יש בהן חוקים המכירים בהנקה בציבור כזכות ששלילתה היא בגדר אפליה, על-פי רוב בהקשר של מתן שירותים.² כך, האישה מוגנת על-ידי חוקים אלו מפני יחס מפלה בשל הנקה בציבור בנסיבות הקבועות בחוק.

- בניו-זילנד ובשלושה מחוזות בקנדה (בריטיש קולומביה, אונטריו ונובה סקוטיה) אומנם לא נמצאה חקיקה הקובעת זכות להניק בציבור, אך במסמכי מדיניות של מועצות ציבוריות לזכויות אדם הפועלות מכוח חוקי זכויות אדם יש הנחיות אשר באות להרחיב את הוראות החוק בדבר זכויות אדם כדי שיכללו את איסור ההנקה כאפליה על רקע מגדר. הנחיות אלו אף קובעות שזכותה של האישה להניק בציבור נובעת מאיסור אפליה זה. נוסף על כך יש החלטות של טריבונלים לזכויות אדם המלמדות על יישום של מדיניות זו.

- גם באיחוד האירופי אין כיום חקיקה בנושא הזכות להניק בציבור, אך ניירות עמדה רשמיים של גופים באיחוד מלמדים על מגמה לקידום הסדרת הנושא בחקיקה.

- המדינות המקנות זכות להניק בציבור נבדלות אלה מאלה גם בהיקף הזכות ובתוכנה:

- בחלק מהמדינות הזכות מוגנת בכל מקום, פרטי וציבורי³ כאחד, ובחלקן – רק בשטח ציבורי או בשטח בבעלות או בשליטה של המדינה. במדינות אחרות החוק קובע כי אפשר להניק בכל מקום שהאם רשאית לשהות בו או בכל מקום שהאם והתינוק רשאים לשהות בו.

- בחלק מהמדינות שנסקרו נקבעו הוראות בדבר אופן ההנקה המותרת בציבור. למשל, במיזורי יש דרישה שהנקה בציבור תיעשה באופן הדיסקרטי ביותר ("with as much discretion as possible"); במינסוטה ובניו-יורק נקבע שאפשר להניק בלי להתחשב

² ההגנה על נשים מניקות מעוגנת בדרך כלל בחוקי עבודה ובחוקי איסור אפליה על רגע מגדר.

³ בהגדרת שטח ציבורי על-פי רוב נכללים עסקים ומבנים – גם אם הם בשטח בבעלות פרטית – הפתוחים לציבור או נותנים שירות לציבור כגון מסעדות, בתי-ספר, מלונות, מוזיאונים ובתי-חולים.

irrespective of whether the nipple of the mother's breast ") **במידת החשיפה של השד** ("is uncovered during or incidental to the breastfeeding

- בשתיים מהמדינות שנסקרו נקבעה הגבלה של גיל התינוק היונק. בבריטניה החוק מקנה הגנה רק ב-26 השבועות הראשונים שלאחר הלידה. בסקוטלנד, לעומת זאת, ההגנה מוקנית עד שהתינוק מגיע לגיל שנתיים. רוב המדינות אינן נדרשות לגיל התינוק כלל.⁴

• **החובה להקים חדרי הנקה במקומות ציבוריים** – בישראל אין חקיקה בנושא. בשנת 2008 הוגשה הצעת חוק⁵ המבקשת לחייב הקצאת חדרי הנקה ייעודיים במקומות ציבוריים כדי לאפשר הנקה בלי לפגוע בפרטיותה ובכבודה של האישה המניקה, אך היא לא הגיעה לכלל חקיקה.

בתחילת 2011 החליטה המועצה להשכלה גבוהה לחייב את כל המוסדות להשכלה גבוהה להקים חדרי הנקה נגישים בכל קמפוס.⁶ החלטה זו עוגנה בסעיף 12 לכללי זכויות הסטודנט (התאמות עקב טיפולי פוריות, היריון, לידה, אימוץ או קבלת ילד למשמורת או אומנה), התשע"ב-2012.⁷

במדינות שנסקרו לעיל ובמדינות אחרות יש דרישה להקים חדרי הנקה במקומות ציבוריים שאינם מקומות עבודה⁸ בחקיקה רק **במדינת פוארטו ריקו**. במדינה זו החוק קובע כי על הרשות המינהלית הרלוונטית לאמץ רגולציה שתחייב הקמת חדרי הנקה במקומות ציבוריים כגון נמלי תעופה ומרכזים מסחריים.⁹ נוסף על כך, במסמכי מדיניות **בריטיש קולומביה שבקנדה** יש הנחיה של המועצה לזכויות אדם לייעד במקומות ציבוריים חדר הנקה שאינו חדר שירותים, אך רק במקום שיש בו חדר שאפשר להשתמש בו לצורך זה, בלי לחייב הקמה של חדר שכזה.¹⁰ **בהונג קונג** הנחיות של משרד הבריאות ומשרד הבינוי והשיכון קוראות לרשויות לפעול להקמת חדרי הנקה במשרדי הממשלה ובמרכזים המסחריים הפתוחים לציבור.¹¹

⁴ במדינת טנסי בארה"ב, בתיקון לחוק משנת 2013 בוטלה הגבלת גיל התינוק שהייתה קיימת עד אז.
⁵ **הצעת חוק התכנון ובנייה (תיקון – חדרי הנקה בבניינים ציבוריים)**, התשס"ח-2008, פ/3640/17, של חברת הכנסת זהבה גלאון, הונחה על שולחן הכנסת ב-2 באפריל 2008.

⁶ המועצה להשכלה גבוהה, **החלטות משיבה מס' 63-489**, 12 באפריל 2011.
⁷ סעיף 12 **לכללים** קובע כי מוסד יקצה בכל קמפוס חדר או כמה חדרים, לפי הצורך, לשם הנקה; חדר ההנקה יצויד במקום ישיבה נוח, שקע חשמל, מקרר ומשטח החתלה, ובקרבת מקום יהיה גם כוור מים.

⁸ במדינות בעולם יש חקיקה ענפה המחייבת הקמת חדרי הנקה ושאיבת חלב במקום העבודה, אך כאמור המסמך אינו עוסק בהנקה במקומות עבודה. בישראל הוגשו בכנסות קודמות הצעות חוק שביקשו לחייב מעבידים להעמיד לרשות עובדת מניקה מקום הולם להנקה או לשאיבת חלב. ראו למשל הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – הנקה ושאיבת חלב במקום העבודה), התש"ע-2010, פ/2565/18, של חברת הכנסת אורית זוארץ.

⁹ National Conference of State Legislatures, **Breastfeeding State Laws**, visited: December 22nd 2013.

¹⁰ Infact Canada – Infant Feeding Action Coalition, **Sex discrimination – breastfeeding and expressing milk**, visited: December 23rd 2013.

¹¹ Gender Mainstreaming, **Breastfeeding Promotion and Provision of More Babycare Facilities in Government Buildings and Public Areas**, visited: January 6th 2014.

1. רקע

היתרונות בריאותיים, החברתיים, הכלכליים והסביבתיים של ההנקה בששת החודשים הראשונים לחיי של תינוק קיבלו הכרה של ארגונים בין-לאומיים בתחום הבריאות ובתחום זכויות האדם¹² וגובו במחקרים מדעיים.¹³ בישראל, משרד הבריאות אימץ את המלצות הארגונים הבין-לאומיים בדבר הבלעדיות של ההנקה בששת החודשים הראשונים לחיי התינוק.¹⁴

בשנת 1990, ארגון הבריאות העולמי (WHO) ויוניסף (קרן החירום לילדים של האו"ם) יצאו בהכרזה משותפת, The Innocenti Declaration, שעניינה קידום הנקה, תמיכה בה והגנה עליה. בהכרזה הודגש הצורך בחיזוק "תרבות הנקה", בעידוד הנקה ובתמיכה בה ובקביעת מדיניות בנושא.¹⁵ מאז, רוב הגורמים הפעילים בתחום, ובכלל זה ארגוני הבריאות, ארגוני תמיכה בהנקה ומחוקקים וקובעי מדיניות, פועלים לקדם הסדרה של סוגיות הקשורות בהנקה.¹⁶

יצוין בהקשר זה כי בשל ההכרה בחשיבות ההנקה לבריאותו של התינוק, יש הרואים בזכות להניק ביטוי של הזכות החוקתית לבריאות.¹⁷

הצורך להניק כדי להזין את התינוק עשוי להתעררר כל שעות היום, הן במרחב הפרטי והן במרחב הציבורי. בהקשר זה ההנקה מציבה אתגר לנשים המבקשות להשתלב במרחב הציבורי בלי לוותר על ההנקה. מחקרים הראו שאף שהקהילה הרפואית מעודדת הנקה, נשים רבות אינן מניקות בשל תפיסות חברתיות,¹⁸ והגישה השלילית כלפי הנקה בציבור היא אחד הגורמים לשיעורי הנקה נמוכים.¹⁹ כדי להגביר את המודעות לחשיבות ההנקה ולהגדיל את שיעור התינוקות היונקים, גופים העוסקים בנושא

¹² WHO, המכוון את המלצותיו למדינות מתפתחות ומפותחות, ממליץ על הנקה באופן בלעדי בששת החודשים הראשונים לחיים: WHO – Global Strategy for Infant and Young Child Feeding, [The Optimal Duration of Exclusive Breastfeeding: A Systematic Review](#), Geneva 2003.

UNICEF הצהיר במסגרת האמנה לזכויות הילד (1990) כי הנקה היא סוגיה הנוגעת לזכויות האדם וכי לאישה יש זכות שיתמכו בה במילוי תפקידה כאם.

¹³ Michael S. Kramer et al., [Breastfeeding and infant growth: biology or bias?](#) *Pediatrics* 110/2, 2002, pp. 343-347; Jon P. Weimer, [The economic benefits of breastfeeding: A review and analysis](#), Food Assistance & Nutrition Research Report No. 13, US Department of Agriculture, Washington DC 2001.

¹⁴ בחוזר ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות מס' 19/2012, [עידוד הנקה](#), 1 ביולי 2012.

¹⁵ Unicef, [INNOCENTI DECLARATION On the Protection, Promotion and Support of Breastfeeding](#), 1990, visited: December 22nd 2013.

¹⁶ בשנים האחרונות נחקרו חוקים רבים במדינות בעולם הנוגעים לזכויות האם המניקה במקום העבודה, ליציאה לעבודה של אם מניקה, לעידוד ההנקה על-ידי גורמי בריאות וביסוס תוכניות לעידוד ההנקה, וכן חוקים הנוגעים להסדרת מכירת תחליפי החלב.

¹⁷ להרחבה בעניין זה ראו:

George Kent, [Child feeding and human rights](#), *International Breastfeeding Journal* 1, 2006, pp. 27; Elisabet Helsing, "Breastfeeding: baby's right and mother's duty", *Food and Human Rights in Development I*, Edited by Wenche Barth Eide and Uwe kracht, Antwerp 2006, pp. 323-355; Benjamin Mason Meier, [From the Bottle to the Grave: Realizing a Human Right to Breastfeeding Through Global Health Policy](#), *Case Western Reserve Law Review* 60/4, 2010, pp. 1073-1142.

¹⁸ Keren Kedrowski and M. Lipscomb, "Determining Social Attitudes about Breastmilk and Breastfeeding", American Political Science Association, 2005 Annual Meeting, Washington DC, p. 1-24.

¹⁹ Jacqueline H Wolf, [Got milk? Not in public](#), *International Breastfeeding Journal* 3, 2008, p. 11; Michele Acker, [Breast is Best... But Not Everywhere: Ambivalent Sexism and Attitudes Toward Private and Public Breastfeeding](#), *Sex Rules* 61/7/8, 2009, pp. 476-490.

הגבירו את מאמציהם להפוך את ההנקה במרחב הציבורי למקובלת בחברה – באמצעות חקיקה, הנחיות מטעם גופים רשמיים או מחאה ציבורית.

אומנם יש מגמת הסדרה של הנקה בציבור בחקיקה בעשור האחרון, אך סוגיה זו עדיין שנויה במחלוקת.²⁰ יש הטוענים כי אין שום סיבה שלא לאפשר הנקה בציבור, שכן זכותה של כל אם להזין את תינוקה **בדרך הטבעית ביותר** בלי לחשוש מתגובות, ובמניעת הנקה בציבור נשללת מנשים הזכות לאזרחות מלאה ולהשתתפות במרחב הציבורי. מנגד, יש הטוענים כי צריך לממש את הזכות להניק **בפרטיות**, שכן הנקה בציבור עשויה לגרום אי-נוחות ומבוכה לעוברי אורח. טענה זו רווחת בתרבויות שמרניות ומסורתיות,²¹ בשל תפיסה תרבותית שלפיה חשיפת איברי גוף של האישה אינה ראויה, תהיה הסיבה לחשיפה אשר תהיה.²²

כיום, עם עליית המודעות לחשיבותה של ההנקה, ומכיוון שאימהות נוהגות להניק גם כאשר הן אינן בביתן, מוקמים חדרי הנקה מיוחדים במקומות ציבוריים רבים, ואימהות יכולות להניק בהם בפרטיות. יצוין כי בדרך כלל הקמת חדרי הנקה היא וולונטרית, ולא מכוח חובה שבחוק. יש הטוענים כי יש בכך כדי לשמור על איזון בין הצורך של האישה להניק מחוץ לביתה לבין השמירה על רגשות הציבור; אחרים טוענים לעומתם שהשיח המעצב פתרונות מסוג זה נשען על תפיסת הסילוק של ההנקה מהמרחב הציבורי והדרתן של נשים ממנו.²³ עוד נטען כי אם הקמה של חדרי הנקה תתחייב מכוח חוק בלי לציין מפורשות שנשים רשאיות להניק גם במרחב הציבורי הפתוח, תהיה לגיטימציה חד-משמעית להדרת נשים ולדחיקתן אל המרחבים הסגורים.²⁴ כאמור, מהסקירה שערכנו עולה כי אף שבפועל הקמת חדרי הנקה במקומות ציבוריים היא תופעה רווחת, המקום היחיד שבו החקיקה עוסקת בכך הוא פוארטו ריקו.

²⁰ Joanna L. Grossman, [The Controversy Over Public Breastfeeding](#), *Verdict*, 2012.

²¹ Lawrence M. Friedman and Joanna L. Grossman, [A private underworld: The Naked Body in Law and Society](#), *Buffalo Law Review* 61, 2013, pp. 169-214; ABC News, Good Morning America, [Breast-Feeding Controversy: The Fight to Nourish in Public](#), July 18th 2006.

²² Barbara Amiel, "The Politics of the Breast", *Canadian Journal of Women and the Law* 12/2, 2000, pp. 345-370.

²³ Linda M. Blum, [Mothers, Babies, and Breastfeeding in Late Capitalist America: The Shifting Contexts of Feminist Theory](#), *Feminist Studies* 19/2, 1993, pp. 291-311.

²⁴ יעל ברוידא, "להביט במדוזה בעיניים: הנקה במרחב הציבורי", **עבודה חברה ומשפט** י"ב, 2010, עמ' 219-260.

2. סקירה משווה

2.1 ארה"ב

בארה"ב העיסוק המשפטי בהנקה ובהנקה בציבור נרחב. מאז שנת 1993, וביתר שאת מאז שנת 2000, נחקקו ברוב המדינות בארה"ב חוקים העוסקים בהנקה על היבטיה.²⁵

מניתוח השיח המשפטי והאקדמי בעניין ההנקה וההנקה בציבור ניכרת רפורמה חברתית, וכך, פרקטיקות שלא היו מקובלות במרחב הציבורי הוכרו כראויות להגנה משפטית, כפי שיפורט להלן.²⁶

בשנות ה-80 היה אפשר בארה"ב לעצור אישה המניקה בציבור בגין עבירה פלילית של חשיפה מגונה.²⁷ במרוצת השנים התחולל שינוי בנורמות החברתיות הנוגעות לחשיפת גוף האישה. בפסיקה נקבע כי יש לבחון בכל מקרה לגופו אם החשיפה היא בגדר פעולה מגונה, והחשיפה של הגוף כשהיא לעצמה אינה בהכרח פעולה כזאת.²⁸ שינוי זה הוביל כבר בתחילת שנות ה-90 לשינויי חקיקה במדינות רבות, והן תיקנו את סעיפי האישום בגין חשיפה מגונה כדי להחריג מהם את ההנקה בציבור.²⁹

ואולם, לא היה די בהחרגה זו בחוק הפלילי לספק הגנה לאישה שביקשה להניק בציבור. בהיעדר חקיקה הקובעת במפורש שלאם יש זכות להניק בציבור,³⁰ תביעות שהגיעו לפתחם של בתי-משפט בגין אפליה מגדרית של נשים שנאסר עליהן להניק בציבור או לשלב הנקה ועבודה נדחו זו אחר זו. בתי-המשפט פסקו באותם מקרים כי כדי להוכיח את קיומה של אפליה על רקע מגדר צריך להוכיח שיש אוכלוסיית ראי שמקבלת יחס מועדף לעומת האוכלוסייה שהתובעות משתייכות אליה, ומכיוון שגברים אינם יכולים להניק, אי-מתן רשות להניק בציבור אינו נחשב לאפליה.³¹

עם השנים הכיר הממשל הפדרלי בחשיבות ההנקה ותמך בה בכמה יוזמות של הדרכה, ייעוץ ותמיכה לקידום פרקטיקת ההנקה. כך, בשנת 1992 נקבע בקונגרס תיקון לחוק הזנת הילד³² (The Child Nutrition Act), שנועד להכליל בו תוכנית לאומית לקידום ההנקה. בשנת 2004 נקבע בחוק הפדרלי³³ לראשונה כי על אף הוראות כל דין אחר, אישה רשאית להניק את ילדה בכל מקום שהוא במבנה פדרלי או בבעלות פדרלית שהיא וילדה רשאים לשהות בו.

²⁵ ראו הערה 8 לעיל.

²⁶ R. Li, V. J. Rock and L. Grummer-Strawn, "Changes in Public Attitudes toward Breastfeeding in the United States, 1999-2003", *Journal of the American Dietetic Association* 107/1, 2007, pp.122-127.

²⁷ Datha Brack, "Social Forces, Feminism and Breastfeeding", *Nursing Outlook* 23, 1975, pp. 556-561.

²⁸ Court of Appeals of New York, [People v. Santorelli](#) 80 N.Y.2d 875 – NY, 1992.

²⁹ כגון צפון קרוליינה (1993), מישיגן (1994) ואילינוי (1995).

³⁰ בשנות ה-80, ההגנה המשפטית שנתנו בתי-המשפט הוגבלה לנשים אשר נאסר עליהן להניק במרחב הציבורי בהקשר התעסוקתי. ראו: Durmeriss Curver-Smith, "Protecting Public Breastfeeding in Theory but not in Practice", *Women's Rights Law Reporter* 19, 1997, p. 167.

³¹ Maureen E. Eldredge, [The Quest for a Lactating Male: Biology, Gender, and Discrimination](#), *Chicago-Kent Law Review* 80, 2005, pp. 875-901; United States Court of Appeals, [Derungs v. WalMart stores Inc.](#), 2004.

³² [Child Nutrition Amendments of 1992](#), Public Law 102-342, 106 Stat. 911.

³³ Rules and Regulations Governing Conduct on Federal Property, 41 CFR 102-74.426, 2004.

ברמת המדינות אפשר להצביע על מגמה שהחלה בשנות ה-2000 של חקיקה הקובעת את הזכות להניק בציבור. ברוב הגדול של מדינות ארה"ב – 46 מדינות³⁴ – יש חקיקה המקנה לנשים חירות להניק במקומות שמותר להן לשהות בהם, וב-28 מדינות יש חוקים המחריגים הנקה מהעבירה של חשיפה מגונה.³⁵

להלן יובאו דוגמאות לחקיקה בכמה מדינות בארה"ב. הסדרי החקיקה נבדלים באכסניה שלהם (תחום המשפט), בהיקפם ובמגוון ההוראות הנוגעות למימוש הזכות להניק בציבור. יצוין כי במחקרים נמצא שההבדלים ביחס להנקה בשיח המשפטי נובעים מגישות שונות כלפי ההנקה בכל מדינה. מבדיקת הזיקה של הוראות החוקים הנוגעים להנקה בציבור לדפוסי ההנקה עולה כי במדינות שנקבעה בהן רגולציה חזקה (חוקים הקובעים זכות פוזיטיבית להנקה או קובעים כי הגבלת חירותה של אישה המניקה בציבור היא בגדר אפליה או עבירה פלילית) שיעורי ההנקה נמוכים, ואילו במדינות שבהן הרגולציה חלשה (חוקים המחריגים את ההנקה מהעבירה של חשיפה מגונה בלבד) שיעורי ההנקה גבוהים.³⁶

2.1.1 ניו-יורק

חוק זכויות האזרח³⁷ (Civil Rights Code) של מדינת ניו-יורק קובע שלאישה יש זכות להניק בכל מקום שהיא רשאית לשהות בו, ציבורי או פרטי, בלי להתחשב במידת חשיפת השד במהלך ההנקה ("irrespective of whether the nipple of the mother's breast is uncovered during or incidental to the breastfeeding"). כמו כן, בחוק הפלילי³⁸ ההנקה מוחרגת מהאיסור בגין חשיפה מגונה.

2.1.2 ניו-ג'רזי

בפרק הבריאות בחוק של מדינת ניו-ג'רזי נקבע כי בלי לגרוע מהוראות כל דין אחר, יש לאם זכות להניק את ילדה בכל מקום ציבורי, מקום נופש או מקום בילוי שהיא רשאית לשהות בו. נוסף על כך, ניו-ג'רזי היא אחת המדינות היחידות הקובעות בחוק סעד משפטי בגין הפרת זכות זו, בקובעה כי אם החוק הופר אפשר להגיש תלונה למועצת הבריאות, וזו תשקול פתיחה של הליכים פליליים ויכולה להטיל קנס על סמך הוראות חוק סדר הדין הפלילי.³⁹

2.1.3 פנסילבניה

ה-Freedom to Breastfeed Act⁴⁰ של מדינת פנסילבניה, הקובע זכויות בנושא הנקה, הוא דוגמה לחקיקה עצמאית העוסקת בהנקה. חוק זה קובע אף הוא זכות להניק בכל מקום שהאם רשאית לשהות בו, ציבורי

³⁴ בארבע מדינות בלבד אין חוק הקובע את הזכות להניק בציבור באופן פוזיטיבי: איידהו, מישגן, דרום-דקוטה ומערב וירג'יניה.
³⁵ ראו הערה 8 לעיל.

³⁶ Shannon K. Carter and James MacCutcheon, "Discursive Constructions of Breastfeeding in U.S. State Laws", *Women & Health* 53/4, 2013, pp. 419-437.

³⁷ NY CLS Civ R § 79-e (Article 7 – Miscellaneous Provisions).

³⁸ NY Penal Laws § 245.01.

³⁹ N.J. Stat. § 26:4B-5 (2013).

⁴⁰ Freedom to Breastfeed Act, 35 Pa. Stat. Ann. § 636.2 (West 2009).

או פרטי, בלי להתחשב במידת החשיפה של השד בפעולת ההנקה. כמו כן החוק קובע כי יש להחריג את פעולת ההנקה מהאיסור של חשיפה מגונה ומטרד ציבורי בחוק הפלילי של המדינה.

2.1.4 מיזורי

2.1.5 החוק במדינת מיזורי קובע בפרק הנוגע לבריאות ולרווחה ציבורית⁴¹ שלאם יש זכות להניק את ילדה בכל מקום ציבורי או פרטי שהיא רשאית לשהות בו, באופן הדיסקרטי ביותר האפשרי ("with as much discretion as possible").⁴² יצוין כי במדינת מיזורי החוק אינו מחריג הנקה מהאיסור הפלילי של חשיפה מגונה.

2.1.6 מישיגן

במישיגן אין חקיקה פוזיטיבית ומפורשת הקובעת זכות להניק בציבור. עם זאת, חוק הרשויות המוניציפליות (Township Ordinances) מאפשר לרשויות המוניציפליות שבתחומה לקבוע הוראות חוק האוסרות עירום בציבור, ומחריג את ההנקה מהגדרת "עירום בציבור".⁴³

2.1.7 וושינגטון

החוק בווישינגטון קובע, בפרק הנוגע לאפליה, כי לכל אדם הזכות שלא להיות מופלה לרעה (the right to be free from discrimination) בעילות הקבועות בחוק, ובזכות זו נכללת זכותה של אם להניק בכל מקום ציבורי. חוק זה אף קובע כי יחס מקפח כלפי אישה בשל היותה אישה מניקה הוא בגדר אפליה אסורה.⁴⁴ נוסף על כך, החוק הפלילי של מדינת וושינגטון⁴⁵ קובע כי פעולת ההנקה אינה נחשבת לחשיפה מגונה, ובכך מחריג את ההנקה מהעבירה הפלילית של חשיפה מגונה.

2.1.8 ויסקונסין

החוק במדינת ויסקונסין קובע שלאם יש זכות להניק בכל מקום ציבורי או פרטי שהיא וילדה רשאים לשהות בו. נוסף על נוסח זה, הדומה לנוסח של חוקים אחרים שהוצגו לעיל, החוק מגן על נשים מניקות בקובעו כי בכל מקום שבו האם וילדה רשאים לשהות אין למנוע מהאם להניק, אין להורות לה לעבור למקום אחר כדי להניק, אין להורות לה להתכסות (או לכסות את ילדה) בזמן ההנקה ואין להגביל אותה בכל צורה אחרת בהנקת ילדה.⁴⁶

⁴¹ Mo. Rev. Stat § 191.915 (1999).

⁴² החוק של מדינת מיזורי הוא יחיד במינו בארה"ב בקובעו כי חוקיות ההנקה בציבור מותנית בהיותה צנועה וחשאית, שכן דרישת הדיסקרטיות שהייתה קיימת בעבר הוסרה רשמית מחוקיהן של מדינות אחרות. יוער כי הסעיף תוקן ב-28 באוגוסט 2014, אחרי הגשת מסמך זה, והנוסח "with as much discretion as possible" שונה לנוסח "with discretion". נוסף על כך, בתיקון חקיקה זה נקבע, כפי שקבוע במדינות אחרות שנסקרו, כי הנקה בציבור לא תיחשב למעשה של עירום בציבור, להתנהגות מינית או לחשיפה מגונה. ראו לעניין זה את נוסח הסעיף העדכני באתר החקיקה של מדינת מיזורי:

Missouri Revised Statutes, chapter 191 – Health and Welfare, [Section 191.918.1](#), visited: February 12th 2015.

⁴³ Mich. Comp. Laws § 41.181, §67.1aa, § 117.4i et seq. (1994).

⁴⁴ Rev. Code Wash. (ARCW) § 49.60.215 (2009).

⁴⁵ Rev. Code Wash. (ARCW) § 9A.88.010 (2003).

⁴⁶ Wis. Stat. § 994.17(3), § 994.20 (2)(b), § 948.10(2)(b) (1995).

2.2 בריטניה

בבריטניה נחקק לא מכבר חוק השוויון.⁴⁷ סעיף 17 שבו קובע כי יחס מקפח כלפי אישה משום שהיא מניקה ב-26 החודשים שמיום הלידה הוא בגדר אפליה אסורה. הוראה זו חלה על כל נותני השירותים לציבור, על גופים ציבוריים, על ארגונים ועל מוסדות להשכלה גבוהה. בדברי ההסבר לחוק⁴⁸ מובא לדוגמה איסור על בעלים של בית-קפה לבקש מאישה מניקה לעזוב את המקום מהטעם שהיא מניקה.⁴⁹

2.2.1 סקוטלנד

חוק השוויון הבריטי שצוין לעיל חל אף על סקוטלנד. נוסף על כך יש בסקוטלנד דין מוקדם וספציפי יותר: בשנת 2005 נחקק בסקוטלנד (Breastfeeding etc. (Scotland) Act 2005).⁵⁰ חוק זה קובע כי שלילת האפשרות של אדם האחראי לילד מתחת לגיל שנתיים להאכיל את הילד (אם בהנקה ואם בבקבוק) בכל מקום ציבורי או בכל מקום בעל רישיון פעילות⁵¹ הוא בגדר עבירה. נוסף על כך, החוק מאפשר להטיל קנס בגין עבירה זו.

2.3 אוסטרליה

זכות האישה להניק בציבור מוגנת ברמה הפדרלית ב-Sex Discrimination Act 1984.⁵² חוק זה קובע כי יחס מקפח כלפי אישה משום שהיא מניקה הוא בגדר אפליה אסורה, ובכלל זה הצבת דרישה או תנאי שיש בהם כדי להגביל את האישה המניקה.

נוסף על ההגנה שהחוק הפדרלי מקנה, במדינות ובטריטוריות של אוסטרליה יש חקיקה ספציפית בנושא. בשש מהן – דרום-אוסטרליה,⁵³ קווינסלנד,⁵⁴ הטריטוריה של בירת אוסטרליה,⁵⁵ הטריטוריה הצפונית,⁵⁶ ויקטוריה⁵⁷ וטסמניה⁵⁸ – החוק קובע כי יחס מקפח בשל הנקה הוא בגדר אפליה אסורה בהקשר של מתן שירותים, חינוך, ספורט, דיור ועוד. באוסטרליה המערבית החוק⁵⁹ מפורט יותר, וקובע כמו בנוסח שבחוק הפדרלי כי יחס מקפח על רקע הנקה הוא בגדר אפליה אסורה. החוק מוסיף על האמור בחוק הפדרלי

⁴⁷ Equality Act 2010, part 2, chapter 2, section 17, [Pregnancy and maternity discrimination: non-work cases](#), visited: January 6th 2014.

⁴⁸ Ibid., [Explanatory note](#), visited: January 6th 2014.

⁴⁹ Kate Boyer, [Affect, corporeality and the limits of belonging: Breastfeeding in public in the contemporary UK](#), *Health & Place* 18/3, 2012, pp. 552-560.

⁵⁰ Breastfeeding etc. (Scotland) Act 2005, [section 1](#), visited: January 6th 2014.

⁵¹ כגון תיאטרון או קולנוע, על סמך החוקים המסדירים את מתן הרישיון, כל אחד בתחומו.

⁵² [Sex Discrimination Act 1984](#), visited: January 6th 2014.

⁵³ [Equal Opportunity Act 1984](#).

⁵⁴ Anti-Discrimination Act 1991, [section 7](#), visited: January 6th 2014.

⁵⁵ [Discrimination Act 1991](#).

⁵⁶ [Anti-Discrimination Act 1992](#), part 3, 19(h).

⁵⁷ [Equal Opportunity Act 2010](#).

⁵⁸ [Anti-Discrimination Act 1998](#).

⁵⁹ Equal Opportunity Act 1984, [section 10A](#), visited: January 6th 2014.

וקובע כי הצבת דרישה או תנאי שאינם סבירים ואינם ניתנים לביצוע, בשעה שמי שאינם מניקים אינם נדרשים למלא אחריהם, אף היא בגדר אפליה.⁶⁰

2.4 קנדה (בריטיש קולומביה, אונטריו ונובה סקוטיה)

בקנדה לא נמצאה חקיקה הקובעת זכות להניק בציבור או מקנה הגנה לאישה המניקה בציבור. עם זאת, מסמכי מדיניות של המועצה לזכויות אדם בשלושה ממחוזות קנדה – בריטיש קולומביה⁶¹, אונטריו⁶² ונובה סקוטיה⁶³ – עוסקים בנושא. במסמכים אלו מובאת פרשנות להוראות חוק זכויות האדם (Human Rights Code) של אותן מדינות הנוגעות לאיסור אפליה על רקע מגדר. פרשנות זו באה להרחיב את הוראות החוק וכוללת בהן איסור להפלות אישה בגין היריון, לידה והנקה. מפורטות בהן הנסיבות שבהן שלילת הזכות להניק בציבור היא בגדר אפליה (כגון למנוע ממנה להניק על ספסל ציבורי או לבקש כי תניק במקום דיסקרטי יותר), ואף קובעות את זכותה של אישה להניק בציבור באותן נסיבות.⁶⁴ נוסף על כך, אפשר למצוא חיזוק למדיניות זו בהחלטות טריבונלים של המועצות לזכויות אדם בנושא. לדוגמה, טריבונל המועצה לזכויות אדם בבריטיש קולומביה קבע כי שלילת האפשרות של עובדת להניק במרחב הציבורי היא בגדר אפליה על רקע מגדר.⁶⁵

2.5 ניו-זילנד

ניו-זילנד הזכות להניק בציבור אינה מעוגנת בחקיקה, אך הסוגיה נדונה במסגרת הליך בירור תלונות במועצה לזכויות אדם, ונקבע בו כי הגבלת חירותה של אישה להניק בציבור היא בגדר אפליה על רקע מגדר על סמך הוראות Human Rights Commission Act 1977.⁶⁶ ואולם, עד כה לא עוגנה בחוק במפורש הזכות להניק ולא נקבע כי מניעת הנקה או הגבלתה הן בגדר אפליה.

⁶⁰ במדינת ניו סאות' ויילס החוק בדבר איסור אפליה (Anti-Discrimination Act 1977) קובע כי "אין לראות בהוראות חוק זה משום אפליה של גבר על רקע מגדר רק בשל העובדה שניתנו לאישה זכות או העדפה בהקשר של היריון, לידה והנקה". הוראה זו מבקשת להחריג זכויות של נשים בהקשר של היריון, לידה והנקה מהגדרת אפליה, אך אין בכך כדי לעגן את הזכות להניק בציבור.

⁶¹ Infact Canada, *British Columbia Human Rights Commission Policy and Procedural Manual*, [Sex discrimination – breastfeeding and expressing milk](#), visited: December 12th 2013.

⁶² Ontario Human Rights Commission, [Policy on Discrimination Because of Pregnancy and Breastfeeding](#), 2008.

⁶³ Nova Scotia Human Rights Commission, [Breastfeeding](#), 2011.

⁶⁴ סמכותן של מועצות אלו לקבוע מדיניות והנחיות לפרשנות החוק מעוגנת בחוק. למשל לפי סעיף 30 לחוק זכויות האדם של אונטריו למועצה לזכויות אדם יש סמכות לאשר שקווי מדיניות שהיא קבעה ופרסמה ישמשו הנחיה לפרשנות החוק.

⁶⁵ *Poirier v. British Columbia* (1997) 29 C.H.R.R.D/87. תיק זה אומנם עסק באפליה במקום העבודה, אך סוגיית ההנקה נדונה בהקשר של הנקה במרחב הציבורי.

⁶⁶ Human Rights Commission, *Human Rights in New Zealand Today*, [The Right to Breastfeed](#), visited: January 6th 2014.

2.6 האיחוד האירופי

אף שלא נמצאה הסדרה של הנושא בחקיקה של האיחוד האירופי, יש בו מגמה מוצהרת של תמיכה בהנקה, ובפרט ההנקה בציבור, באמצעות קביעת מדיניות המבקשת להגן על זכות האישה להניק כרצונה. בנייר עמדה משותף של המועצה הציבורית לבריאות של האיחוד האירופי ושל ארגון הבריאות העולמי העוסק בקידום הנקה, תמיכה בה והגנה עליה, הוצבה מטרה להגן על זכותה של האישה להניק בכל מקום ובכל זמן, ולהטיל את האחריות למימוש הזכות על כל הגורמים הרגולטוריים (ברמה הלאומית, ברמה האזורית וברשויות הבריאות והרווחה).⁶⁷ ואולם, העמדה של האיחוד כיום היא שאישה שנשללת ממנה האפשרות להניק בציבור לא תוכל לטעון לאפליה, שכן הזכות להניק במקום ציבורי אינה נכללת בחקיקה של האיחוד הנוגעת לשוויון הזדמנויות.⁶⁸

⁶⁷ European Commission et al., [Protection, promotion and support of breastfeeding in Europe: a blueprint for action](#), 2004.

⁶⁸ ראו תשובות של נציג מועצת אירופה על שאלות בנושא, [Official Journal of the European Union](#), 3 באפריל 2004.

